

VIII. ULUSAL İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KONGRESİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Makina Mühendisleri Odası adına Adana Şube sekreteryaliğinde düzenlenen “VIII. Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi” 16-18 Nisan 2015 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi Mithat Özhan Amfisi'nde gerçekleştirildi.

Kongrenin açılış konuşmaları MMO Adana Şube Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Atıcı, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar ve TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı tarafından yapıldı.

MMO Adana Şube Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Atıcı açılışta özetle şunları söyledi:

Ülkemizdeki yaygın kanının aksine, sanayileşme ve kalkınmanın bedeli; iş kazalarından ve meslek hastalıklarından gereği gibi korunamayan, işsiz kalma ve işini kaybetme korkusu yaşayan, örgütlenmeleri engellenen, sosyal güvenliğinden endişe duyan bir çalışan kesim yaratmak değildir.

İnsanın refahı, mutluluğu, sağlığı ve güvenliğinden ödün veren bir sanayileşme ve kalkınma anlayışı benimsenemez.

Son birkaç yılda Davutpaşa, Tuzla, Kemalpaşa, Dursunbey, Ostim, İvedik, Elbistan'da, Kozan Erge- nuşağı, Esenyurt, Gaziantep OSB, Zonguldak Kozlu, Samsun Bakır İşlet- mesi ve Mecidiyeköy'de ve Soma'da ve Ermenek'te çok sayıda insanımızın hayatını kaybettiği “iş cinayetleri”, as- lında yapısal sorunlara işaret etmekte- dir.

Sorunlara kalıcı çözümler bulmak istiyorsak yine “İş'e, yani ülkemizin sa- nayileşme ve kalkınma politikalarına dönmemiz gerekiyor. Ucuz işgücüne dayalı ve katma değeri düşük, emek

yoğun, kaynak yoğun süreçlere daya- nan, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin bir maliyet unsuru olarak görüldüğü ve bu yüzden iş kazalarının giderek arttığı,

bir sanayileşme modelinden vazgeçilmezdir. Araştırma geliştirmeye kaynak ayıran, katma değeri, artı değeri yüksek ürünlere yönelik bir sanayileşme modeli, bağımsızlığı ve gelişkin bir sanayi toplumunu, refah devletini, demokrasisi daha güçlü bir ülkeyi ve insanına, çalışanına değer veren bir toplumu beraberinde getirecektir.”

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar konuşmasında özetle şunları söyledi:

16 yıldan bu yana düzenlediğimiz işçi sağlığı, iş güvenliğine yönelik sempozyum ve kongrelerin, mevzuat ve uygulamalar açısından ülkemizde bu konu üzerine duyarlılıkların yerleşmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Etkinliklerimizde şekillenen bütünlüklü öneriler ve Oda Raporumuz bu alanda önemli açıklamalar sağlamış ve bu konuda çalışma yapan kesimler için önemli bir başvuru kaynağı olmuştur.

Sağlıklı ve güvenli ortamlarda yaşama ve güvenceli çalışma hakkının en temel hak olarak benimsenmesi gerekmektedir. Bu hakkın kullanımında işyerlerinin çalışanların beden bütünlüğü ile sağlığını bozucu etkilerden arındırılması esastır. Bu hakkın korunması ve kullanımında devlet asli sorumludur. Bu noktada Soma, Torunlar Center, Ermenek katliamlarının da işaret ettiği en önemli unsur, denetimdir, etkin kamusal denetimdir. Ancak denetimi sadece yasal düzenlemelere aykırı davranış ve durumları tespit etmek, soruşturmak ve raporlamak şeklinde algılamamak gerekir. Denetim olgusunu bir baskı aracı veya yöntemi olarak değil, nedensellikleri birleştirip sentezleyen, aksayan yönlerin nedenlerini-niçinlerini tespit eden, bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasını sağlayan, planlamanın yapıldığı dinamik bir süreç olarak algılamak gerekiyor.

2003 yılından bu yana çalışma yaşamıyla ilgili yapılan tüm düzenlemeler, emeğin, mühendisliğin aleyhine ve işçi sağlığı ve iş güvenliği normlarının di-

şında, tamamen sermaye güçlerinin lehine olmuştur. 4857 sayılı İş Kanunu, 4947 sayılı torba kanun, 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5920 ve 5921 sayılı İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlar, 6009 sayılı torba kanun, 6111 sayılı torba kanun, Ulusal İstihdam Strateji Belgesi, 6331 sayılı iş güvenliği kanunu ve son torba kanun ile çalışma yaşamı, esnek üretim ve esnek çalışma temelinde yapılandırılmıştır. Yeni çalışma türleri devreye sokulmuş, geçici istihdam, taşeronluk, kısmi süreli çalışma, telafi çalışması, çağrı üzerine çalışma, uzaktan çalışma, serbest zaman uygulaması, denkleştirme süresi vb. uygulamalara geçilmiştir. İş güvencesi kaldırılmış, işler taşeronluk uygulamasıyla bölünmüş; işçilerin tamamen sermaye güçlerinin belirlediği koşullarda çalışmasının önü açılmıştır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği politikaları piyasasının acımasız koşullarına terk edilmiştir. İş güvenliği mühendisliği ve işyeri hekimliği uygulamaları daha yerleşmeden geriletilmiş, mevzuat tüm yargı kararlarına karşın piyasa ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. İş kazalarının ve iş cinayetlerinin sürekli olarak artması; kısaca, işçi sağlığı ve iş güvenliği politikalarındaki yapısal sorunların tamamı, sermayenin azami kâr, azami sömürü politikalarından kaynaklanmaktadır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik mevzuat düzenlemeleri, piyasa aktörlerinin çıkarları doğrultusunda hazırlanmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimlerini özel kuruluşlara bırakan, alanın ehli mühendislik örgütlerinin verdiği sertifikaları görmezden gelen, hizmet sunumunu ve eğitim aşamasını taşeronlara devreden, işyeri ortak birimlerini tasfiye ederek işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesini hedefleyen, idari yargı kararlarını görmezden gelen bir anlayışla oluşturulan mevzuat bu alanda süregelen krizi devam ettirecektir.

Gerek 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın, gerekse onun üzerinde yapılan yeni değişikliklerin iş kazaları, iş cinayetleri ve meslek hastalıklarının önleyici bir yönü bulunmamaktadır.

Bu koşullarda tek çare mücadele etmek, örgütlenmek ve mücadelelerin sonuç alıcı olmasını sağlamaktır.

Makina Mühendisleri Odası işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatındaki tüm olumsuzlukların giderilmesini, iş kazaları ve meslek hastalıklarına yönelik önleyici yaklaşımlar geliştirilmesini, iş güvenliği mühendisliğinin çalışma yaşamının sorunlarını çözmeye katkı koyacak şekilde yaşama geçirilmesini, işçilerimizin ve tüm çalışanlarımızın yaşamlarının güvenceye alınması mücadelesini sürdürecektir. Bu mücadelenin bir parçası olan İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kongremizin, bu sorunların açıklıkla tartışılacağı ve çözüm önerilerinin geliştirileceği birer kürsü olacağını söylemek isterim.

Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongremizin, örgütlenme özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırıldığı, çalışanların geleceklelerinden kaygı duymadığı; insanların birbirlerine saygı gösterdiği; bizlerin ve çocuklarımızın iş ve işsizlik kaygılarının olmadığı; işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin toplumsal bilinç ve duyarlılıkların geliştiği; sosyal devlet anlayışının hakim

kılındığı; çalışanların sorunlarıyla ilgili konularda söz ve karar sahibi olduğu, özgürce yaşayacağımız insanca bir gelecek ütopyasına katkıda bulunmasını diliyorum.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğanca konuşmasında özetle şunları söyledi:

Bugünkü Türkiye, sanayisizleşmenin, yatırımsızlığın, plansızlığın; fason ve taşeron üretimin, üretiminin ithal gir-diye bağımlı olduğu; tarımın tasfiye edildiği, yeraltı-yerüstü varlıklarının ve bütün ülkenin imara ve rant talanına açıldığı bir ülke.

Bugünkü Türkiye, siyasi temsil, parlamento, kamu yönetimi, hükümet, iktidar erklerinin alışlagelmiş biçimlerini dışlayan bir tarzda yönetilmekte ve “Bir anonim şirket nasıl yönetiliyorsa Türkiye de öyle yönetilmelidir” sözlerinin rahatlıkla sarf edilebildiği, demokrasinin hiçe sayıldığı bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, kalkınma, sanayileşme, planlama, kent, imar ve çevre politikalarının dinamik gücü olan mühendislik, mimarlık, şehir planlama disiplinlerinin tasfiye edildiği; bilim ve teknolojinin önermelerinin yerini rantın ve gericiliğin mimari çirkinliğinin aldığı bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, basın özgürlüğünün, haberciliğin temel gereklerinin dışlandığı ve cezalandırıldığı bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, kitle hareketlerinin devlet şiddeti ve ölümle cezalandırıldığı, polislin ağır silahlarla donatıldığı, “kamu düzeni ve güvenliği” söyleminin polis şiddetini meşru kılmaya çalıştığı, yeni “iç güvenlik” yasası ile polis zorunun yasal güvenceye kavuşturulduğu bir ülke halini almıştır.

Bugünkü Türkiye, üniversitelerin özel güvenlik aygıtları ve karakollarla kuşatıldığı, rektörlerinin cumhurbaşkanına bağlı olduğu, yedek işgücü ve işsizlik depolarına ucuz işgücü hazırlayan bir ülke olmuştur.

Bugünkü Türkiye, kadın emeği, kimliği ve bedeninin bir bütün olarak sömürüldüğü, nesneleştirildiği, kadın cinayetlerinin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin arttığı, çocukların her tür istismara uğradığı, sokaklarında Türki-yeli-Suriyeli kadın ve çocukların dilenci yapıldığı, istismar edildiği bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, modern cumhuriyetin, laikliğin, demokrasinin, parlamenter temsili rejimin, kuvvetler ayrılığının, yargı bağımsızlığının, Danıştay ve Yargıtay'ın, basın, örgütlenme, toplanma, tüm demokratik hak ve özgürlüklerin yok edilmesine yönelik, hukuka aykırılıklarla dolu bir ortamda emek sömürüsü cenneti ve işçi katliamlarının mekânı olmuştur.

İşte bizim açımızdan böyle ifade edilen bugünkü Türkiye’de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunu hep birlikte konuşacağız. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusu; insan odaklı bir mesleğin uygulayıcılarının örgütü olan TMMOB'nin önemli çalışma alanlarından, mücadele alanlarından birini oluşturuyor. Bu kongrede de uzmanlar konuyu tüm yönleriyle tartışacaklar.

Tarihimizin en büyük işçi katliamı tam 11 ay önce Soma’da yaşandı. Soma’da 13 Mayıs günü yaşanan bu facianın, bu katliamın sebebi, uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaştırma, rodevans, örgütsüzleştirme, sendikasızlaştırma, köleci çalışma sistemi, kamu madenciliğinin yok edilmesi ve kamu kurumlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyim birikiminin dağıtılması gibi neo liberal politikalar-dır. Soma’da yaşanan kaza değil cinayettir. 301 maden emekçisinin ölümü kader değil katliamdır. Soma’da yaşanan facianın sebebi, madenciliği, mühendisliğin bilim ve teknolojiye uzaklaştıran ve mühendisi işverenin insafına bırakan yanlış madencilik politikalarıdır.

Kuralsız ve denetimsiz çalışma yaşamına mahkum edilen emekçilerle birlikte mühendisler, mimarlar ve şehir plan-cıları da faciaların odağına konularak sorumlu tutulmaya çalışılmaktadır. Bu ortamı yaratan gerçek sorumlular, devlet, hükümet, işyeri sahipleri bu şekilde kendilerini temize çıkarmaya çalışılmaktadır. Bizlere düşen görev, gerçek sorumlulardan hesap sorulması için mücadele etmektir. Soma faciasında yaşamlarını kaybeden meslektaşlarımızın ve işçilerin ailelerinin haklarını savunmak, aynı zamanda bundan sonraki katliamların önüne geçecek, yeni can kayıplarının engelleyecektir.

TMMOB İş cinayetlerine karşı duyarlılığın artması için Kozluca faciasının yıldönümü olan 3 Mart tarihini İş cinayetleri ile mücadele günü olarak ilan etmiştir. Geçtiğimiz 3 Mart’ta da diğer emek meslek örgütleri ile birlikte ülkemizin örgütlü olduğumuz her yerinde kitlesel basın açıklamaları yaptık.

İş Güvenliği ile ilgili olarak başlattığımız ve yeni meclisin oluşmasına kadar sürecek olan imza kampanyasında da “Kaza, Kader, Fıtrat Değil Cinayet” diyerek iş cinayetlerinin durdurulmasını ve somut taleplerimizi paylaştık. Bu kampanyamıza ilgi her geçen gün büyüyerek artmaktadır. ■

VIII. ULUSAL İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ AÇIKLANDI

Davutpaşa'da, Tuzla'da, Kemalpaşa'da, Dursunbey'de, OSTİM'de, İvedik'te, Elbistan'da, Kozan'da, Ergenüsağı'nda, Esenyurt'ta, Gaziantep OSB'de, Zonguldak Kozlu'da, Samsun Bakır İşletmesi'nde, Mecidiyeköy'de, Soma'da, Şırnak'ta, Ermenek'te ve bütün iş cinayetlerinde hayatını kaybeden işçileri saygıyla anıyoruz.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın Adana Şubesi yürütücülüğünde düzenlediği VIII. Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi, 16-18 Nisan 2015 tarihlerinde Adana'da Çukurova Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

Kongreye 423'ü delege olmak üzere toplam 1.521 kişi katılmıştır. Düzenlenen sergiye 10 firma, kurum ve kuruluş katılmıştır. ILO Türkiye Temsilciliği, Üniversiteler, TTB, DİSK, HAK-İŞ, TESK, MMO, TMMOB'ye bağlı diğer Odalar, meslek örgütleri, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, mühendisler, doktorlar, işçiler, hemşireler, öğrenciler, sağlık personeli ve ilgili teknik personelin katılımıyla yapılan kongrede, 53 sözlü, 68 poster bildiri sunulmuş, biri açılış paneli, 16'sı özel olmak üzere toplam 31 oturum yapılmıştır.

Kongre kapsamında düzenlenen işçi sağlığı iş güvenliği konulu fotoğraf yarışmasına 43 katılımcı 151 fotoğraf ile katılmıştır. Bu fotoğraflardan 30'u kongre süresince sergilenmiştir. Fotoğraf yarışmasında ilk üç dereceye giren fotoğraflara ödül verilmiş, ayrıca MMO Adana Şubesi ve Adana Tabip Odası özel ödülleri verilmiştir.

Kongrenin panel ve oturumlarında işçi sağlığı ve iş güvenliği alanı üzerine önemli tespitler ve öneriler yapılmıştır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının doğru çözümlere kavuşturulmasına yönelik güvenlik önlemlerinin geliştirilmesi, mesleğimiz ve Odamızın temel görevleri arasındadır. Odamız uzmanlık alanlarımızla ilgili tüm dallarda olduğu gibi, işçi sağlığı ve iş güvenliği konu-

sunda geliştirici, iyileştirici çalışmalara katkıda bulunmayı en önemli görevlerinden biri olarak görmektedir.

Odamızın 2001 yılından bu yana düzenlediği kongrenin, özellikle bu konuya ilişkin duyarlılıkların yerleşmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Kongrelerimizde şekillenen bütünlüklü öneriler ve Oda Raporlarımız bu konuda çalışma yapan kesimler için önemli bir başvuru kaynağı olmuştur.

Türkiye, her 100 bin çalışan başına düşen ölümlü iş kazalarında Avrupa'da birinci, dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. İş kazası sonucu sürekli iş göremezlik sayısında belirgin bir artış söz konusudur. İş kazası sonucu ölüm sayısı 2004'te 543 iken 2013'te 1.360'a, 2014'te 1.886'ya yükselmiştir. İş kazası sonucu ölümler, 2013 yılında, 2012'ye göre yüzde 83 oranında artmıştır. 2012 yılı iş kazası sayısı 74.871 iken 2013 yılında iş kazası sayısı 191.389 olmuştur. 2013'te, 2012'ye göre iş kazalarında yüzde 291 oranında artış olmuştur. Meslek hastalıklarında durumumuz çok trajiktir, meslek hastalığı olgu sayısı gerçeğinden çok düşük gösterilmektedir. 2013 yılında çalışan sigortalı sayısına göre yaklaşık 75 bin civarında meslek hastalığı tespit edilmesi gerekirken SGK istatistiklerinde tespit edilen meslek hastalığı sayısının 371 olması, kamuoyunun takdir edeceği üzere anlamlı bir durum değildir.

İş kazaları, meslek hastalıkları "kader" değildir. İş kazalarını, meslek hastalıklarını "işin gereği" olarak gören anlayış, yeni iş cinayetlerine davetiye çıkarmakta, önlem almamayı anlayışla karşılamaktadır. Bu yaklaşımın hep karşısında olacağımızı ilan ediyoruz.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın 2012 yılının ortasında yürürlüğe girmesinden sonra da iş cinayetleri artarak sürdü ve "mükemmel" bir yasa çıkardığını söyleyen siyasi iktidar her toplu ölümden sonra "mükemmel" yasa sayı değiştirme gereği duydu.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra ikinci kez gerçekleştirilen kongremizin önemli tartışma başlıklarından biri de bu yasa olmuştur. Bu Yasada defalarca yapılan değişiklikler ile 2015 yılında yapılan değişiklikler, sorunun köklerine inen, köklü çözümler üreten bir içerikte değildir. 2010-2012 arasında yaşanan toplu ölümler üzerine kamuoyunu yatıştırıcı bir tarzda gündeme getirilen Yasada, 2014 yılında Soma, Torunlar İnşaat ve Ermenek'te yaşanan toplu katliamlar üzerine yine kamuoyunu aldatmaya yönelik değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerin iş cinayetlerini ve meslek hastalıklarını önleyici bir yeterlilikte olmadığı, kongremiz tarafından tespit edilmiştir. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş kazaları, iş cinayetleri ve ölümler, artarak devam etmektedir.

6331 sayılı Yasanın hazırlanması ve değişikliklerin yapılması sürecinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, hep tek başına davranarak, sendikaların ve meslek örgütlerinin görüşlerini önemsemeyerek hep yanlış kararlar almıştır.

Çalışma yaşamını yalnızca 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndan ibaret saymak mümkün değildir. Çalışma yaşamı, başta 4857 sayılı İş Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu olmak üzere birçok yasa ile biçimlendirilmektedir. 2003 yılında yürürlüğe konulan 4857 sayılı Yasa ile çalışma yaşamı tamamen esnekleştirilmiş, örgütsüzlük artmış, taşeronda çalışma kat kat artmıştır. İş cinayetlerinin artmasında 4857 sayılı Yasa ile getirilen esnek çalışma biçimlerinin önemli bir payı olmuştur.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanması öncelikle işverenin görevidir; işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasında tüm çalışanların görev alması gerekir. Uzmanlar ve hekimler burada önemli bir rol üstlenecektir. Ancak, 6331 sayılı Yasadaki diğer düzenlemeler gibi, uzman ve hekimlere ilişkin düzenlemeler yalnızca işveren çıkarlarını gözetmektedir.

Mevzuatta "iş güvenliği uzmanlığı" tanımı, mühendisler ile diğer meslek gruplarını aynı statüde ele almıştır.

Odaların verdiği iş güvenliği mühendisi sertifikaları 6331 sayılı Yasa ile görmezden gelinerek, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı eğitimleri özel ders hanelere bırakılmış ve birkaç yıl içerisinde "uzman" sayısı 100 bini aşmıştır. Her kazadan sonra, işyerinde ücretli olarak çalıştırılan uzmanlar ve hekimler sorumlu tutulmuştur.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesini hedefleyen düzenlemeler sonucu ülkemizdeki Ortak Sağlık ve Güvenliği Birimi (OSGB) sayısı 2 binin üzerine çıkmıştır.

Kongrenin panel ve oturumlarında sunulan görüş ve bildirimler ile yapılan tartışmalar sonucu işçi sağlığı ve iş güvenliği (İSG) alanında atılması gereken bütünlüklü adım, önlem ve düzenlemeler, aşağıda kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

1. İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili ulusal politikaların oluşturulması, kararların alınması ve işyerlerinde denetim bugüne kadar diğer sosyal tarafların görüşleri önemsenmeden tek başına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından alınmıştır. Gelinek nokta göstermektedir ki; ÇSGB doğru kararlar almamakta, uygulayamamaktadır. Bu nedenle Sendikalar, Üniversiteler, TMMOB, TTB, ÇSGB ve Sağlık Bakanlığı'nın katılımı ile idari ve mali yönden bağımsız, çoğunlu-

ğunu emek örgütlerinin oluşturduğu ulusal bir Enstitü oluşturulmalıdır.

"Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi" bileşenleri, hükümet ve işveren ağırlıklı bir yapıdan çıkarılmalı, çalışan ve meslek örgütleri ağırlıklı hale getirilmelidir. Bu konseyin kararları tavsiye niteliğinden çıkarılarak yönlendirici ve fonksiyonel bir yapıya kavuşturulmalıdır.

2. Sosyal hukuk devletinde iş yasaları çalışanların hakkını korumak ve geliştirmek amacıyla temel ilke edinirken, 4857 sayılı İş Yasası ile başlanan 6331 sayılı Yasa ve Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası ile devam eden süreçte yapılan bütün düzenlemeler işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kural dışı çalışmayı, geçici iş ilişkisini, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu Yasa ve diğer düzenlemeler iptal edilmeli ve konunun taraflarının katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılmalıdır. İş mevzuatı, eksenini "insan" olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır. İş Yasası ile İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası başta olmak üzere, tüm mevzuat ve denetim mekanizması İşçi Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsünün görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE başta olmak üzere, diğer bakanlıklar tarafından yapılan ilgili düzenlemelerde, diğer ilgili ve düzenleme yapan bakanlıklarla işbirliği içinde olunmalıdır.

3. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 23. maddesinde belirtilen, "Herkesin, kendi özgür seçimiyle belirlediği bir işyerinde, adil ve elverişli çalışma koşullarında çalışma hakkı vardır" yaklaşımına uygun olarak, iş kazaları ve meslek

hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde “önce insan, önce sağlık, önce işçi güvenliği” anlayışı yerleştirilmeli, üretim süreçlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği önlem ve uygulamalarına öncelik verilmelidir. Yapılacak tüm düzenlemelerde, işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasında asıl sorumluluğun işverende olduğu gerçeğinden uzaklaşılmalıdır.

4. İş güvencesi ile işçi sağlığı ve iş güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle, tüm çalışanlar insana yakışır “norm ve standartta” bir sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmalıdır. Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır. Sendikalaşmanın önündeki engeller kaldırılmalı, çalışanların sosyal ve ekonomik yaşamları iyileştirilmelidir.

5. 6331 sayılı Yasa ile, “ağır ve tehlikeli işler” kavramı ve işyerlerine “işletme belgesi” alınması zorunluluğu kaldırılmıştır. Ağır ve tehlikeli işler kavramının yasadan çıkartılması ve ilgili yönetmeliğin iptali çocukların, gençlerin, kadınların korunmasız olarak çalıştırılması; işletme belgesinin kaldırılması da işyerlerinin daha az denetimi anlamına gelmektedir. Yapılacak düzenlemelerde çocukları, gençleri, kadınları koruyucu hükümler yer almalıdır. Önceki yasalarda bulunan “işyeri kurma izni” ve “işletme belgesi” alınması zorunluluğu da yeniden mevzuatta yer almalıdır.

6. İSG ile ilgili düzenlemeler ve uygulamalar, bütün iş yerlerini ve tüm çalışanları (ev hizmetlerini, hükümlü ve tutuklular dâhil) kapsamalıdır.

Kamu kuruluşlarında ve 50’nin altında çalışanın olduğu az tehlikeli işyerlerinde, uzman ve hekim çalıştırılması uygulaması, 2016 Haziran ayı beklenmeden hemen başlatılmalıdır.

7. Ülkemizdeki iş kazalarının büyük bir çoğunluğunun küçük ölçekli işyerlerinde olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak İSG Kurulu oluşturma zorunluluğunun en az 30 çalışanın bulunduğu işyerlerinde zorunlu hale getirilmeli, kademeli olarak bu sayı daha da aşağıya çekilmelidir.

İşyerinin bir bütün olduğu gerçeğinden hareketle bir işyerinde tek bir İSG Kurulu olmalıdır. Kurul oluşturulması ve karar mekanizmaları demokratikleştirilmelidir.

Çalışan temsilcilerinin iş güvenceleri sendika temsilciliği ile eş düzeyde getirilmelidir.

8. İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanması bir ekip işidir. Bu ekipte hekimler, mühendisler, teknik personel, sağlık personeli ve diğer birçok personel yer almalıdır. 4857 sayılı İş Yasası ve 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Yasası’nda mühendislik kavramı göz ardı edilerek “iş güvenliği uzmanı” tanımı getirilmiş, mühendislik ile teknik elemanlık birbiriyle eşdeğer tutulmuş, iş güvenliği mühendisliği şekli bir yapıya dönüştürülmüştür. İş güvenliği alanında mühendislere de teknik elemanlara da ihtiyaç vardır; ancak bu ihtiyaç “iş güvenliği mühendisliği” ve “iş güvenliği teknik elemanı” olarak ayrı ayrı tanımlanmalı ve bu yapı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar belirlenmelidir.

İş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve İSG konularında görev yapan tüm personelin mesleki bağımsızlık, çalışma süreleri, yıllık izinleri, kişisel gelişim eğitimleri vb. hususlar yeniden düzenlenmelidir.

50’den fazla çalışanın bulunduğu sanayi işletmelerinde “tam zamanlı” iş güvenliği mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmelidir.

10’dan az çalışanın bulunduğu iş-

yerlerinde İSG hizmet bedelinin karşılanmasında SGK prim kaynakları kullanılmamalı, bütçede bu kalem için ayrı bir kaynak tahsis edilmelidir.

9. Lisans sonrası işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinin üniversiteler, TMMOB’ye bağlı ilgili meslek odaları ve TTB tarafından verilmesi, sertifikalandırılması, çağdaş yaklaşımların böylelikle ülkemize kazandırılması hedeflenmelidir.

10. 6331 sayılı Yasa ile işverenlerin önlem alma yükümlülüğü ve devletin denetim görevi azaltılarak, sorumluluk iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve çalışanlara yüklenmiştir. İşyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının yaptıkları tespitler, saptadıkları gereklilik ve öneriler yerine getirilmeden iş kazası ve meslek hastalıklarından sorumlu tutulmaları ve belgelerinin askıya alınması, gerçeklerle bağdaşmamaktadır. İşyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının mesleki bağımsızlıkları ve iş güvenceleri korunmalıdır. Bakanlık, kamusal denetim yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Hekimler de iş müfettişi olarak istihdam edilmelidir.

Uzman ve hekim tarafından “tespit ve öneriler defteri”ne yazılan hususların, İSG KATİP sistemine girişinin yapılmasını sağlayacak bir altyapı oluşturulmalıdır. Buraya girilen bilgiler anında ÇSGB tarafından izlenmelidir.

11. Ülkemizde son dönemlerde yaşanan iş kazaları göstermektedir ki; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı başta olmak üzere, birçok bakanlığın ve bakanlık personelinin kazaların meydana gelmesinde kusurları bulunmaktadır. Bu nedenle, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda bakanların ve bakanlık görevlilerin yargılanmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır.

12. Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının asli görevlerinin yanında, aynı kurum içinde veya diğer kurum ve kuruluşlarda görevlendirilmeleri, ek iş yükü ile uzmanlığın belirli bir yetkinlikle uygulanmasını ortadan kaldıracı niteliktedir. İşyeri Hekimleri ve İş Güvenliği Uzmanlarına başka görev verilmelidir.

13. Tüm çalışanlara hak ve sorumlulukları ve İSG ile ilgili sürekli eğitim verilmeli; bu eğitimler, işverenin süre ve içeriğe müdahalesi önlenerek tarzda gerçekleştirilmelidir.

Eğitimler ilgili meslek örgütleri tarafından verilmelidir.

14. Eğitim ve öğretim müfredatı, orta-öğretimden başlanarak İSG konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda İSG eğitimi yapılmalı; iş güvenliği uzmanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarında işçi sağlığı-güvenliğinin zorunlu ders olması ile yetinilmeli, üniversitelerin ilgili fakülte-

lerinde İSG ana bilim dalları kurulmalıdır.

15. Çalışanlar ile işverenler arasında İSG duyarlılığı ve bilincinin oluşması sağlıklı ve güvenli işyerinin oluşumu ile paralellik taşımaktadır. Bunun için güvenlik kültürü, aile kültürü, toplumsal işçi sağlığı kültürü bir arada oluşturulmalı ve özendirmelidir.

16. SGK tarafından yayımlanan İş Kazası ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri gerçekleri yansıtmaktan çok uzaktadır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

Bakanlık, SGK tarafından yapılan incelemeler sonrası hazırlanan iş kazaları ve meslek hastalıkları inceleme raporlarına ilişkin olarak kamuoyu ile sadece sayılar değil, kaza ve hastalıkların kök nedenlerine inilebilecek detaylı analizler de paylaşılmalıdır.

17. Meslek Hastalıkları Hastanesi veya kliniklerinin sayısı artırılmalı, hekim ve işçi eğitimi dâhil, meslek hastalıklarının tespitine yönelik çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır.

18. Dünyada ve ülkemizde ürkütücü boyutlara ulaşan çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalı, çocuk işçiler rehabilite edilerek örgün eğitime yönlendirilmelidir.

19. Ucuz işgücü olarak görülen kadınlara ve kadın emeğine yönelik tüm olumsuz uygulamalar kaldırılarak eşit işe eşit ücret uygulamaları ile istihdamda fırsat eşitliği sağlanmalıdır.

Kamu kurumu niteliğinde bir meslek odası olmanın sorumluluk ve bilinciyle, ülkemizde kanayan bir yara olan işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda geliştirici ve iyileştirici çalışmalara katkı vermeye hazır olduğumuzu, bu yöndeki mücadelemizi sürdüreceğimizi kamuoyuna duyuruyoruz. ■

TMMOB
Makina Mühendisleri Odası

